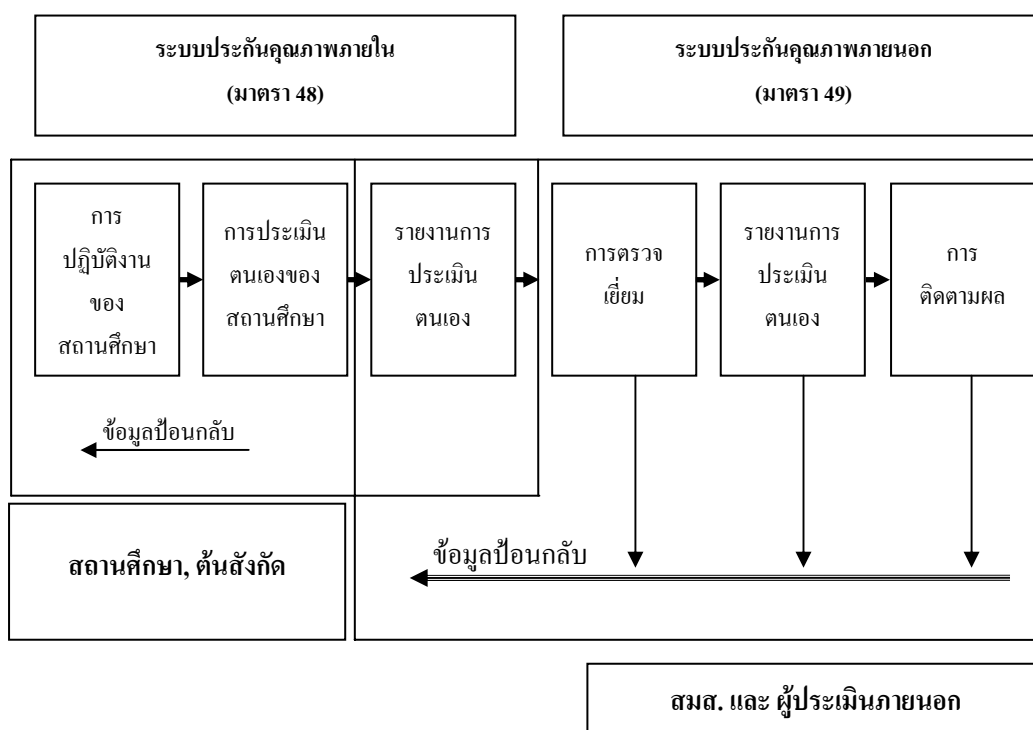

ระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นผลมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการศึกษาที่ต้องการมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก(ภาพที่ 1)

การประกันคุณภาพภายในเป็นการสร้างระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นที่ไปตามนโยบาย เป้าหมาย และระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยสถานศึกษา และ/หรือ หน่วยงานต้นสังกัด

มาตรา 47 หมวด 6 ให้มีระบบการประกันคุณภาพศึกษา

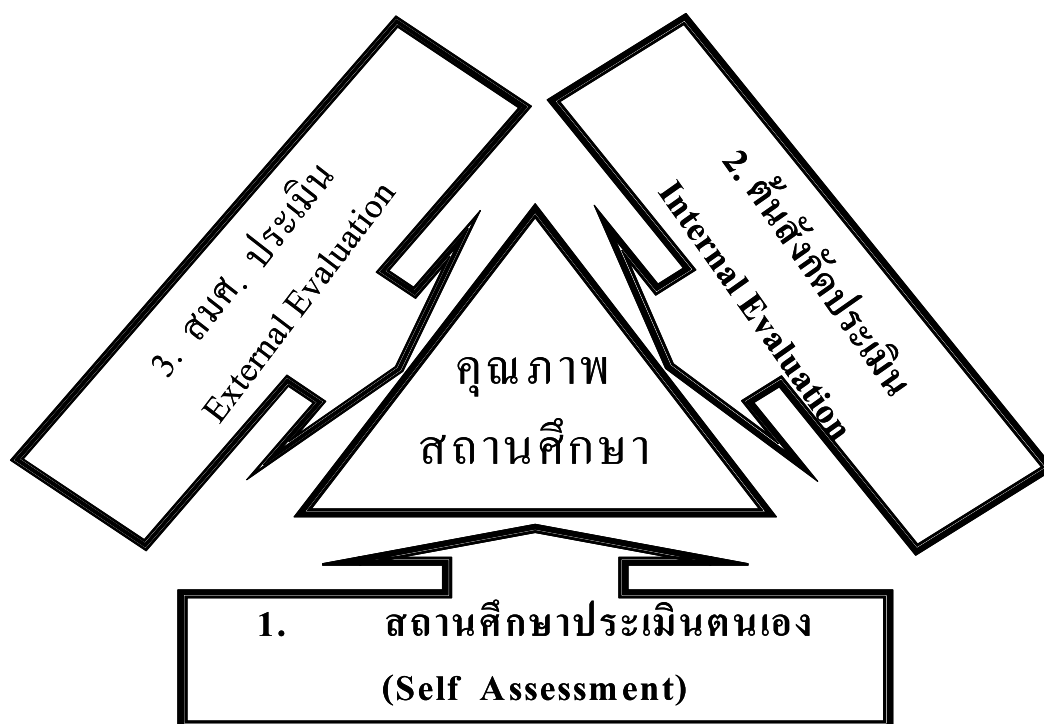

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของระบบประกันคุณภาพภายในและภายนอก

สำหรับการประกันคุณภาพภายใน หน่วยงานต้นสังกัด หรือสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา(สกอ.)ได้ประกาศนโยบายและแนวทางปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ ตลอดจนส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพขึ้นภายในสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างกลไกการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรมขึ้น ทั้งนี้แต่ละสถาบัน

อาจจัดให้มีระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการขึ้นเป็นการภายในได้ตามความต้องการและให้ปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบของการประกันคุณภาพภายในให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของแต่ละสถาบันได้ตามความจำเป็น

การประกันคุณภาพภายนอก เป็นการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดย สมศ. เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามเอกลักษณ์และจุดเน้นของสถานศึกษา โดยใช้สามมิติการตัดสินคุณภาพ คือ ความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน (Awareness) ความพยายามในการพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน (Attempt) และสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กำหนด(Achievement)

ภาพที่ 2 ระบบคุณภาพสถานศึกษา

ไม่ว่าจะเป็นการประกันคุณภาพภายใน หรือ ภายนอก ระบบและกลไกการประกันคุณภาพประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ ควบคุม/การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมิน ซึ่งสถานศึกษาต้อง (1.) ประเมินตนเอง (Self Assessment) (2.) หน่วยงานต้นสังกัดประเมิน (Internal Evaluation) ซึ่งในที่นี้คือ สกอ. ในอดีตที่ผ่านมา สถานศึกษาจัดส่งรายงานการประเมินตนเองให้กับ สกอ. เท่านั้น (3.) ประเมินภายนอก (External Evaluation) หรือ ประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ.

ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาตินั้น กำหนดให้สถานศึกษาต้องรับการประเมินภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุกรอบ 5 ปี ซึ่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับการประเมินครั้งแรกไปเมื่อเดือนมีนาคม 2547 ส่วนการประเมินภายนอกครั้งที่สองนี้ ทาง สมศ. จะประเมินมหาวิทยาลัย 74 แห่ง ซึ่งรวมทั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ด้วยในราวเดือน มิถุนายน ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2549 ในการประเมินภายนอกครั้งที่ 2(2549-2553) เป็นการประเมินตามสภาพจริงเพื่อตัดสินว่าสถาบันการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานสมควรที่ สมศ. จะให้การรับรองคุณภาพการศึกษา ถ้าไม่สมควรรับรอง สมศ. ต้องให้ข้อเสนอเชิงมาตรการให้สถาบันการศึกษาดำเนินให้ได้ตามเกณฑ์ขั้นต่ำภายในระยะเวลาที่กำหนด

การประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษา มีหลักการสำคัญ 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. พัฒนามาตรฐานอุดมศึกษาสู่ระดับสากล
2. พัฒนาคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาให้ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด
3. ดำเนินการ โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
4. คำนึงถึงความเป็นอิสระ เสรีภาพทางวิชาการ เอกสิทธิ์ ปรัชญา ปณิธาน พันธกิจและเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในระดับปริญญาและต่ำกว่าปริญญาที่ได้กำหนดขึ้นได้ โดยให้ความสำคัญกับการประเมินคุณภาพของทุกภารกิจอย่างครบถ้วน เพื่อสะท้อนความเป็นจริงที่สามารถนำไปใช้ปรับปรุงคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างชัดเจน
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนา และใช้ระบบประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพภายนอก
6. ดำเนินการประเมินคุณภาพแบบกัลยาณมิตร อย่างเที่ยงตรง โปร่งใส ตรวจสอบได้และเน้นการมีส่วนร่วม

ในการควบคุม/การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมิน หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดำเนินงานดังกล่าวไม่ว่าจะเป็น สกอ. หรือ สมศ. มีการกำหนดมาตรฐานในการควบคุม ตรวจสอบ หรือ การประเมิน ซึ่งมาตรฐานเหล่านี้ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ที่สถานศึกษาไม่เคยดำเนินการมาก่อน แต่อาจมีบางสถานศึกษาดำเนินการไม่เต็มรูปแบบ หรือ การบริหารสถานศึกษาบางแห่งอาจขาดความสมดุลในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพในบาทบริบท

มาตรฐานในการประเมินคุณภาพอาจแตกต่างกันระหว่างหน่วยงาน เช่น องค์กรประกอบของ สกอ.(สกอ. จะใช้คำว่า องค์กรประกอบแทน มาตรฐาน) มุ่งเน้นกระบวนการ ปัจจัยนำเข้า จะมี 9 องค์กรประกอบ (ดูรายละเอียด 9 องค์กรประกอบในระบบประกันคุณภาพมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; ระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานของ สกอ.) สำหรับ มาตรฐานการ

ประเมินของ สมศ. มุ่งเน้นผลลัพธ์ โดยดูประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการประเมินระยะที่สอง สมศ. จะลดมาตรฐานการประเมินเป็น 7 มาตรฐาน โดยที่มาตรฐานแรกเป็นไปตามพันธกิจของ สถาบันการศึกษา และอีกสามมาตรฐานจะมุ่งเน้นการบริหารจัดการ การพัฒนาองค์กรและบุคลากร มาตรฐานทั้ง 7 ได้แก่

1. มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต
2. มาตรฐานด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์
3. มาตรฐานด้านการบริการวิชาการ
4. มาตรฐานด้านทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม
5. มาตรฐานด้านการพัฒนาสถาบันและบุคลากร
6. มาตรฐานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน
7. มาตรฐานด้านการประกันคุณภาพ

นอกเหนือจากการกำหนดมาตรฐานในการควบคุม ตรวจสอบ หรือประเมิน ระบบประกันคุณภาพโดยทั่วไปยังต้องกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประเมิน ซึ่งเกณฑ์ในการประเมินแต่ละตัวบ่งชี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงในทุกรอบของการประเมิน และบางระบบประกันคุณภาพตัวบ่งชี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปี เช่น การประเมินผลการปฏิบัติราชการตาม พ.ร.ฎ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เป็นต้น

ระบบประกันคุณภาพมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มี 4 ประการ คือ (1)การผลิตบัณฑิต (2)การวิจัย (3) การบริการทางวิชาการแก่สังคม และ (4)การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และมีค่า ถ่วงน้ำหนักตามจุดมุ่งเน้นเป็น 35:35:20:10 เพื่อให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีเอกภาพและความ ชัดเจนในการประกันคุณภาพ ตลอดจนการคงไว้ซึ่งมาตรฐานและคุณภาพในการผลิตบัณฑิต การ วิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม ตลอดจนการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ และการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมที่ดี จึงได้ประกาศนโยบายการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อ วันที่ 30 มิถุนายน 2546 ดังนี้

1. ให้ทุกหน่วยงานดำเนินการบริหารจัดการระบบงานต่างๆ เพื่อให้ตอบสนองต่อ พันธกิจของมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อคงไว้ซึ่งความเป็นเลิศทาง วิชาการและมาตรฐานด้านคุณภาพในทุกสาขาวิชาและทุกหลักสูตร ทั้งในระดับปริญญาตรี และ บัณฑิตศึกษา

2. พัฒนาระบบและกลไกในการประกันคุณภาพให้สอดคล้องกับกระบวนการ ดำเนินการภายในและมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานสากล โดยเน้นให้ทุก หน่วยงานและทุกวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยรวมทั้งสถาบันสมทบ นำระบบประกันคุณภาพไปใช้ เพื่อสร้างให้เกิดกลไกการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

3. สนับสนุนให้หน่วยงานทุกระดับดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้อง กับระบบการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย

4. ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการของทุกหน่วยงานเป็น ประจำภายใต้กรอบและมาตรฐานที่กำหนด เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารของหน่วยงานและของ มหาวิทยาลัย นำไปใช้ในการพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลสรุปของการ ประกันคุณภาพจะเป็นส่วนหนึ่งของรายงานประจำปีที่เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเปิดเผยต่อ สาธารณะ

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ บุคลากร และนิสิตมีส่วนร่วมในการสร้าง ระบบการประกันคุณภาพ ตลอดจนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่มีส่วนในการสร้าง คุณภาพให้เกิดขึ้น

6. ให้มีคณะกรรมการส่วนกลางที่เป็นผู้กำหนดนโยบายและจัดทำมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

6.1. คณะกรรมการการศึกษา เป็นผู้กำหนดมาตรฐานด้านหลักสูตรและมาตรฐานด้านการบริหารหลักสูตร ทั้งในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา รวมทั้งการกำหนดคกไกและมาตรการที่จะดูแลกำกับให้หลักสูตรต่างๆ ที่เปิดสอนในทุกวิทยาเขตมีมาตรฐานตามที่กำหนด

6.2. คณะกรรมการบริหารงานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญา เป็นผู้กำหนดนโยบายและทิศทางการวิจัยในภาพรวมของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลิตผลงานวิจัยและนำผลงานวิจัยต่างๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

6.3. คณะกรรมการกำกับนโยบายการบริการวิชาการ เป็นผู้กำหนดนโยบายและระเบียบของการให้บริการวิชาการต่างๆ ตลอดจนแนวปฏิบัติในการนำองค์กร